

Sygnatura wytycznych

**Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi**

**Wytyczne szczegółowe w zakresie wsparcia w formie instrumentów
finansowych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na
lata 2023–2027**

(projekt)

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Adam Nowak

/podpisano elektronicznie/

Warszawa, 31 stycznia 2024 r.

Podstawa prawna

Wytyczne zostały wydane na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 412 i 1530).

Obowiązki wytycznych

Niniejsze wytyczne obowiązują od dnia....

Spis treści

I. Słownik pojęć.....	6
II. Wykaz skrótów	9
III. Informacje ogólne	10
IV. Kwalifikowalność	11
IV.1. Ogólne warunki kwalifikowalności	11
IV.2. Kwalifikowalność na poziomie ostatecznych odbiorców.....	12
IV.3. Kwalifikowalność na poziomie podmiotu wdrażającego IF	13
IV.4. Dokumentowanie wydatków	13
IV.5. Zasada faktycznego ponoszenia wydatków	13
V. Interwencja I.10.1.2.....	14
V.1. Ogólny zakres wsparcia	14
V.2. Ostateczny odbiorca pomocy	15
V.3. Zakres wsparcia na poziomie ostatecznego odbiorcy (kredytobiorcy)	17
V.4. Pomoc publiczna	17
V.5. Katalog kosztów kwalifikowalnych.....	17
VI. Interwencja I.10.6.2.....	19
VI.1. Ogólny zakres wsparcia	19
VI.2. Ostateczny odbiorca pomocy	20
Do uzyskania pomocy kwalifikuje się:.....	20
VI.3. Zakres wsparcia na poziomie odbiorcy ostatecznego (kredytobiorcy)	21
VI.4. Pomoc publiczna	21
VI.5. Katalog kosztów kwalifikowalnych.....	21
VII. Interwencja I.10.7.2.....	23
VII.1. Ogólny zakres wsparcia	23
VII.2. Ostateczny odbiorca pomocy	23
VII.3. Zakres wsparcia na poziomie odbiorcy ostatecznego (kredytobiorcy)	24
VII.4. Pomoc publiczna	24
VII.5. Katalog kosztów kwalifikowalnych.....	24
VIII. Interwencja I.10.9.....	26
VIII.1. Ogólny zakres wsparcia	26
VIII.2. Ostateczny odbiorca pomocy	26
VIII.3. Zakres wsparcia na poziomie ostatecznego odbiorcy (kredytobiorcy)	26
VIII.4. Pomoc publiczna	27
VIII.5. Katalog kosztów kwalifikowalnych.....	27
IX. Koszty niekwalifikowalne.....	28

X. Podwójne finansowanie	29
XI. Łączenie dotacji z instrumentem finansowym w jednym projekcie	30
XII. Kontrola instrumentów finansowych.....	30
XII.1. Kontrola realizowana przez Instytucję Zarządzającą	30
XII.2. Kontrola realizowana przez ARIMR.....	31
XIII. Monitorowanie i sprawozdawczość w zakresie realizacji i ewaluacji instrumentów finansowych PS WPR	32
XIII.1. Dane sprawozdawcze	32
XIII.2. Dane monitoringowe.....	32
XIV. Obowiązki podmiotu wdrażającego IF w zakresie informacji i promocji	33
Załącznik – Wykaz rodzajów inwestycji związanych z ochroną środowiska lub przeciwdziałaniem zmianom klimatu, lub zgodnych ze Strategią „Od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego	36

I. Słownik pojęć

bank kredytujący – bank udzielający kredytu, z którym beneficjent zawarł umowę o współpracy regulującą zasady udzielania gwarancji z FGR Plus oraz dotacji na spłatę odsetek od kredytów objętych gwarancją FGR Plus udzielanych przez bank ostatecznym odbiorcom (umowa operacyjna)

beneficjent – podmiot, o którym mowa w art. 3 pkt 13 lit. c rozporządzenia 2021/2115

działalność rolnicza – działalność rolnicza określona zgodnie z art. 4 ust. 2 rozporządzenia 2021/2115 w PS WPR

dotacja na spłatę odsetek – dopłata do oprocentowania kredytu objętego gwarancją FGR Plus, udzielana na warunkach określonych w PS WPR oraz Strategii Inwestycyjnej z elementami Biznes Planu

duże przedsiębiorstwo – przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 2 pkt 34 rozporządzenia 2022/2472

efekt zachęty – efekt, o którym mowa w art. 6 ust. 2 rozporządzenia 2022/2472; uznaje się, że pomoc wywołuje efekt zachęty, jeżeli odbiorca pomocy złożył do danego państwa członkowskiego pisemny wniosek o przyznanie pomocy przed rozpoczęciem prac nad projektem lub rozpoczęciem działalności

Fundusz Gwarancji Rolnych Plus (FGR Plus) – instrument finansowy w rozumieniu art. 2 pkt 16 rozporządzenia 2021/1060; FGR Plus to fundusz udzielający gwarancji spłaty kredytu oraz dopłat do odsetek przy spełnieniu określonych warunków dla sektora rolnego, tj. zarówno dla przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego, jak i dla producentów produkcji podstawowej (rolników) a także przedsiębiorców realizujących usługi na rzecz rolnictwa i leśnictwa

gospodarstwo – gospodarstwo, o którym mowa w art. 3 pkt 2 rozporządzenia 2021/2115

instrumenty finansowe (IF) – instrumenty finansowe, o których mowa w art. 2 pkt 16 rozporządzenia 2021/1060

inwestycje materialne – inwestycje rzeczowe, np. zakup budynków, maszyn, urządzeń, środków transportu, gruntu, inwestycje odtworzeniowe, modernizacyjne

inwestycje niematerialne – wartości niematerialne i prawne, np. autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje, prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych, know-how

instytucja zarządzająca (IZ) – krajowa instytucja zarządzająca PS WPR, o której mowa w art. 123 rozporządzenia 2021/2115

kierujący gospodarstwem – osoba prowadzącą działalność rolniczą w gospodarstwie osobiście (podejmowanie decyzji), na własny rachunek i we własnym imieniu, ponosząc koszty i czerpiącą korzyści w związku z prowadzeniem tej działalności

mikroprzedsiębiorca, mały lub średni przedsiębiorca (MŚP) – mikroprzedsiębiorca, mały lub średni przedsiębiorca, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 9a ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne

operacja – projekt, umowa, działanie lub grupa projektów lub działań wybranych w ramach danego PS WPR, o których mowa w art. 3 pkt 4 lit. a rozporządzenia 2021/2115; w kontekście IF operacja oznacza łączne kwalifikowalne wydatki publiczne przyznane na rzecz danego instrumentu finansowego oraz późniejsze wsparcie finansowe świadczone z tego instrumentu finansowego na rzecz ostatecznych odbiorców, o których mowa w art. 3 pkt 4 lit. b rozporządzenia 2021/2115

opłata za zarządzanie – cena za świadczone usługi z tytułu zarządzania instrumentem finansowym, określona w umowie o finansowaniu między IZ a podmiotem wdrażającym fundusz powierniczy lub fundusz szczegółowy, o której mowa w art. 2 pkt 26 rozporządzenia 2021/1060

ostateczny odbiorca – osoba prawna lub fizyczna, która otrzymuje wsparcie z FGR Plus za pośrednictwem IF, o której mowa w art. 2 pkt 18 rozporządzenia 2021/1060

podmiot wdrażający IF – podmiot wdrażający IF, o którym mowa w art. 2 pkt 22 rozporządzenia 2021/1060; podmiotem wdrażającym IF jest BGK

pomoc de minimis – pomoc, o której mowa w przepisach rozporządzenia 2023/2831

pomoc publiczna – wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w

jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi, o której mowa w art. 107 ust. 1 TFUE

produkt nierolny – produkt niewymieniony w załączniku I do TFUE – (non-Annex)

produkt rolny – produkt wymieniony w załączniku I do TFUE – (Annex) – niebędący produktem rybołówstwa

przetwarzanie produktów rolnych – wszelkie czynności dokonywane na produktach rolnych, w wyniku których powstają produkty będące również produktami rolnymi, z wyjątkiem przeprowadzanych w gospodarstwie czynności niezbędnych do przygotowania produktów zwierzęcych lub roślinnych do pierwszej sprzedaży, o których mowa w art. 2 pkt 45 rozporządzenia 2022/2472

przetwórcy sektora rolno-spożywczego – przedsiębiorstwa, które zajmują się przetwórstwem, wytwarzaniem, przechowywaniem, magazynowaniem lub sprzedażą produktów rolnych

rolnik – rolnik, o którym mowa w art. 3 pkt 1 rozporządzenia 2021/2115, którego gospodarstwo jest położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

strategia inwestycyjna – dokument przedstawiający działania przyczyniające się do realizacji celów PS WPR, za pośrednictwem instrumentu finansowego w formie gwarancji

wprowadzanie do obrotu produktów rolnych – oznacza posiadanie lub wystawianie produktu w celu sprzedaży, oferowanie go na sprzedaż, dostawę lub każdy inny sposób wprowadzania produktu na rynek, z wyjątkiem jego pierwszej sprzedaży przez rolnika na rzecz podmiotów zajmujących się odsprzedażą lub przetwórstwem i czynności przygotowujących produkt do takiej pierwszej sprzedaży; sprzedaż produktów przez producenta produktów pierwotnych konsumentom końcowym uznaje się za wprowadzanie do obrotu produktów rolnych, jeśli następuje w odpowiednio wydzielonym do tego celu miejscu lub obiekcie, o których mowa w art. 2 pkt 35 rozporządzenia 2022/2472

wydatki kwalifikowalne – wydatki poniesione przez beneficjenta w związku z realizacją Umowy, według kategorii wskazanych w Strategii Inwestycyjnej z elementami Biznes Planu, zgodnie z zasadami określonymi w PS WPR, art. 68 rozporządzenia 2021/1060 oraz art. 80 rozporządzenia 2021/2115

Umowa – umowa o finansowaniu instrumentu finansowego w formie FGR Plus, zawarta pomiędzy IZ a podmiotem wdrażającym IF

umowa kredytowa – umowa zawarta pomiędzy ostatecznym odbiorcą a bankiem kredytującym, objęta gwarancją FGR Plus

II. Wykaz skrótów

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

BGK – Bank Gospodarstwa Krajowego

EFROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

I.10.1.2 – interwencja Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (instrumenty finansowe) w ramach PS WPR

I.10.6.2 – interwencja Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości – (instrumenty finansowe) w gospodarstwie w ramach PS WPR

I.10.7.2 – interwencja Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (Instrumenty finansowe) – poza gospodarstwem w ramach PS WPR

I.10.9 – interwencja Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa (instrumenty finansowe) w ramach PS WPR

MOL – działalność marginalna, lokalna i ograniczona, o której mowa w § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków uznania działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej

MRiRW – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

PS WPR – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027

RHD – działalność w zakresie rolniczego handlu detalicznego, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 29b ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia

rozporządzenie 2021/1060 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu,

Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

rozporządzenie 2021/2115 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013

rozporządzenie 2021/2116 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 1306/2013

rozporządzenie 2022/129 – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2022/129 z dnia 21 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące rodzajów interwencji w odniesieniu do nasion oleistych, bawełny i produktów ubocznych produkcji wina na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 oraz dotyczące wymogów w zakresie informowania, upowszechniania i widoczności informacji związanych ze wsparciem unijnym i planami strategicznymi WPR

rozporządzenia 2022/2472 – rozporządzenie Komisji (UE) 2022/2472 z dnia 14 grudnia 2022 r. uznające niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej

rozporządzenie 2023/2831 – rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis

TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej

ustawa PS WPR – ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023 – 2027

III. Informacje ogólne

1. Celem niniejszych wytycznych jest zapewnienie prawidłowego wdrażania IF w ramach PS WPR.

2. Niniejsze wytyczne określają:
 - 1) ramy wdrażania IF w ramach PS WPR oraz podstawowe obowiązki IZ, ARIMR, podmiotu wdrażającego IF, tj. BGK;
 - 2) warunki kwalifikowalności wydatków dla instrumentów finansowych ze środków PS WPR w ramach FGR Plus;
 - 3) ogólne ramy udzielania pomocy publicznej dla rolników na inwestycje w gospodarstwie, dla przetwórców sektora rolno-spożywczego oraz przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa.
3. Na potrzeby niniejszych wytycznych jako kwalifikowalne koszty rozumie się katalog potencjalnych kosztów, które mogą się kwalifikować do objęcia wsparciem, natomiast jako wydatki kwalifikowalne rozumie się katalog wydatków poniesionych (zapłaconych) przez ostatecznego odbiorcę wsparcia podczas realizacji wspieranej operacji.

IV. Kwalifikowalność

IV.1. Ogólne warunki kwalifikowalności

1. Wydatki kwalifikowalne, o których mowa art. 80 ust. 5 rozporządzenia 2021/2115 oraz art. 68 ust. 1 rozporządzenia 2021/1060, w ramach FGR Plus, odpowiadają:
 - 1) zasobom zaangażowanym w ramach umów gwarancyjnych, zaległych lub takich, których termin zapadalności już upłynął, w celu pokrycia ewentualnych strat, wynikających z żądania wypłaty środków z gwarancji, obliczonych na podstawie współczynnika mnożnikowego ustanowionego na potrzeby potwierdzonych gwarancją kredytów, wypłaconych na rzecz ostatecznych odbiorców;
 - 2) płatnościom na rzecz ostatecznych odbiorców, w przypadku gdy IF łączone są z innymi wkładami UE w ramach pojedynczej operacji;
 - 3) płatnościom z tytułu opłat za zarządzanie i zwrotom kosztów zarządzania poniesionych przez podmiot wdrażający IF.
2. Realizacja FGR Plus kończy się wraz z końcem okresu kwalifikowalności wydatków, o którym mowa w art. 86 ust. 4 rozporządzenia 2021/2115.
3. Wydatki kwalifikowalne w ramach wsparcia ostatecznych odbiorców, o których mowa w art. 58. ust. 2 rozporządzenia 2021/1060, obejmują jedynie te elementy

operacji na poziomie ostatecznych odbiorców, które w dniu podjęcia decyzji inwestycyjnej nie zostały fizycznie ukończone lub w pełni wdrożone.

4. Zgodnie z zasadą zachowania efektu zachęty wydatki kwalifikują się do objęcia kredytem z gwarancją FGR Plus z datą następującą po dacie złożenia wniosku o objęcie kredytu gwarancją FGR Plus. Wydatki takie nie mogą być wcześniej opłacone, a faktura lub inny równoważny dokument musi być wystawiony po dacie złożenia wniosku o objęcie kredytu gwarancją.
5. IF nie mogą być wykorzystywane do refinansowania istniejących umów kredytowych/pożyczkowych/leasingowych, lecz powinny wspierać wszelkiego rodzaju nowe inwestycje zgodne z celami PS WPR.
6. Wsparcie w formie IF udzielone może być jedynie w przypadku inwestycji, co do których oczekuje się, że będą finansowo opłacalne, będą generować dochód lub przynosić oszczędności i które nie uzyskują wystarczającego finansowania ze źródeł rynkowych.
7. Zasada trwałości nie ma zastosowania do operacji polegających na wdrażaniu IF, w tym operacji, w ramach których łączy się IF i dotację na zasadach określonych w art. 58 ust. 5 rozporządzenia 2021/1060 – zarówno w części, w której wsparcie zostało udzielone w formie IF, jak i w części, w której wsparcie zostało udzielone w formie dotacji.

IV.2. Kwalifikowalność na poziomie ostatecznych odbiorców

1. W przypadku kredytów inwestycyjnych z gwarancją FGR Plus wydatek jest kwalifikowalny, jeżeli:
 - 1) spełnia warunki określone w PS WPR, w tym jest zgodny z celami interwencji przewidujących wykorzystanie IF;
 - 2) służy do realizacji celów projektu i został poniesiony w związku z realizacją projektu;
 - 3) jest zgodny z niniejszymi wytycznymi i został określony w umowie kredytowej;
 - 4) został faktycznie poniesiony we wskazanym okresie kwalifikowalności określonym w PS WPR, ale nie wcześniej niż przed złożeniem wniosku o udzielenie kredytu w banku kredytującym;
 - 5) dotyczy katalogu kosztów przewidzianych w rozdziałach V–VIII.
2. Katalog wydatków niekwalifikowalnych określony został w rozdziale IX.

IV.3. Kwalifikowalność na poziomie podmiotu wdrażającego IF

1. Do wydatków kwalifikowalnych zalicza się:
 - 1) opłaty za zarządzanie dla podmiotu wdrażającego IF;
 - 2) opłaty za zarządzanie dla podmiotu wdrażającego IF są oparte na wynikach i nie mogą przekroczyć limitów określonych w art. 68 ust. 4 rozporządzenia 2021/1060.
2. W przypadku, gdy w ramach jednej operacji łączy się wsparcie udzielane w formie gwarancji i w formie dotacji, opłata za zarządzanie dotyczy obu form wsparcia.

IV.4. Dokumentowanie wydatków

Dla potrzeb dokumentowania kwalifikowalności wydatków stosowane są szczególności:

- 1) ewidencja przepływów finansowych między IZ a podmiotem wdrażającym IF oraz przepływów finansowych w ramach IF na każdym poziomie, do poziomu ostatecznych odbiorców, zaś w przypadku gwarancji – dowód, że kredyty zostały wypłacone;
- 2) umowy kredytowe;
- 3) sprawozdania od podmiotu wdrażającego instrumenty finansowe;
- 4) formularze wniosków o płatność, przedłożone przez beneficjenta (podmiot wdrażający IF) wraz z dokumentami potwierdzającymi poniesione koszty;
- 5) dokumentacja ostatecznych odbiorców, przy czym w przypadku IF przeznaczonych na cele inwestycyjne weryfikacja wydatków odbywa się w oparciu o gromadzone przez ostatecznych odbiorców faktury lub inne dokumenty księgowe o równoważnej wartości dowodowej.

IV.5. Zasada faktycznego ponoszenia wydatków

1. Pod pojęciem wydatku faktycznie poniesionego należy rozumieć wydatek poniesiony w znaczeniu kasowym, tj. rozchód środków pieniężnych z kasy lub rachunku płatniczego (obciążenie rachunku płatniczego odbiorcy ostatecznego).
2. Za datę poniesienia wydatku przyjmuje się w przypadku wydatków pieniężnych:
 - 1) dokonanych przelewem lub kartą płatniczą – datę obciążenia rachunku płatniczego;

- 2) dokonanych kartą kredytową lub podobnym instrumentem płatniczym o odroczonej płatności – datę transakcji skutkującej obciążeniem rachunku karty kredytowej lub podobnego instrumentu;
- 3) dokonanych gotówką – datę faktycznego dokonania płatności.

V. Interwencja I.10.1.2

V.1. Ogólny zakres wsparcia

1. W przypadku produkcji zwierzęcej pomoc dotyczy wyłącznie produkcji w zakresie zwierząt gospodarskich w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 2020 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich.
2. Operacje mogą dotyczyć wytwarzania produktów rolnych, przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie oraz sprzedaży bezpośredniej/dostaw bezpośrednich.
3. W ramach I.10.1.2 mogą być realizowane wyłącznie takie rodzaje operacji, które będą przyczyniały się do poprawy funkcjonowania gospodarstwa i jego zorientowania na rynek.
4. Do wsparcia w zakresie podstawowej produkcji rolnej kwalifikują się inwestycje materialne i niematerialne oraz kapitał obrotowy, zgodnie z art. 80 ust. 3 z rozporządzenia 2021/2015.
5. Celem I.10.1.2 jest zwiększenie konkurencyjności gospodarstw i zorientowania na rynek poprzez:
 - 1) racjonalizację technologii produkcji;
 - 2) wprowadzenie nowoczesnych, w tym cyfrowych, technologii lub innowacji;
 - 3) zmianę profilu produkcji;
 - 4) poprawę jakości produkcji;
 - 5) zakup gruntów (do 10% wartości kwoty kredytu, zaś w przypadku młodego rolnika – do 100% wartości kwoty kredytu).
6. W ramach I.10.1.2 możliwa będzie realizacja inwestycji:
 - 1) o charakterze innowacyjnym lub wpływającym na cyfryzację, automatyzację działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwie, w tym w rolnictwo precyzyjne;
 - 2) dotyczących produkcji rolnej w zakresie racjonalizacji technologii produkcji, zmiany profilu produkcji, poprawy jakości produkcji;

- 3) polegających na rozwoju produkcji roślinnej lub zwierzęcej w gospodarstwie (głównie w przypadku gospodarstw poniżej 25 tys. euro wartości ekonomicznej i młodego rolnika);
- 4) dotyczących przechowania, suszenia, magazynowania, przygotowywania produktów rolnych do sprzedaży;
- 5) dotyczących sprzedaży bezpośredniej/dostaw bezpośrednich.

V.2. Ostateczny odbiorca pomocy

1. Do uzyskania pomocy kwalifikuje się rolnik, który:
 - 1) prowadzi gospodarstwo o wielkości ekonomicznej 25 tys. euro i więcej;
 - 2) prowadzi gospodarstwo o wielkości ekonomicznej poniżej 25 tys. euro lub
 - 3) jest młodym rolnikiem.
2. Przez młodego rolnika, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, rozumie się osobę fizyczną, która w dniu złożenia wniosku o kredyt z gwarancją FGR Plus ma nie więcej niż 40 lat (nieukończone 41 lat) i posiada odpowiednie kwalifikacje zawodowe lub umiejętności przydatne do prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwie jako kierujący gospodarstwem.
3. Warunek posiadania przez młodego rolnika odpowiednich kwalifikacji zawodowych lub umiejętności uznaje się za spełniony, jeżeli dana osoba posiada:
 - 1) wykształcenie wyższe oraz stopień naukowy doktora nauk:
 - a) rolniczych (w dyscyplinie: zootechnika, zootechnika i rybactwo, ogrodnictwo, rolnictwo i ogrodnictwo, weterynaria, agronomia lub inżynieria rolnicza) lub
 - b) weterynaryjnych lub
 - 2) wykształcenie wyższe – ukończone studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie, lub studia magisterskie, na:
 - a) kierunku: rolnictwo, ogrodnictwo, weterynaria, technika rolnicza i leśna, zootechnika lub architektura krajobrazu,
 - b) kierunkach studiów, w ramach których zakres kształcenia, program albo standardy kształcenia obejmują treści związane z działalnością rolniczą, w wymiarze łącznym co najmniej 120 godzin, lub
 - c) innym kierunku studiów oraz:

co najmniej 3-letni staż pracy w rolnictwie lub ukończone studia podyplomowe w zakresie związanym z działalnością rolniczą, to znaczy takie, których program obejmuje co najmniej jedno z następujących

zagadnień: ekonomika rolnictwa, organizacja lub technologia produkcji rolniczej, marketing artykułów rolnych, rachunkowość rolnicza lub agrobiznes, lub

3) wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz:

- a) kwalifikacje w zawodzie: technik rolnik, technik ogrodnik, technik architektury krajobrazu, technik hodowca koni, technik pszczelarz, technik weterynarii – w przypadku, gdy w gospodarstwie są prowadzone chów lub hodowla zwierząt, technik agrobiznesu, technik mechanizacji rolnictwa, technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik turystyki wiejskiej lub technik turystyki na obszarach wiejskich, lub
- b) co najmniej 4-letni staż pracy w rolnictwie, lub

4) wykształcenie zasadnicze zawodowe lub zasadnicze branżowe oraz kwalifikacje w zawodzie: rolnik, ogrodnik, pszczelarz lub mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych, lub

5) uzyskany w formach pozaszkolnych tytuł wykwalifikowanego robotnika lub tytuł mistrza, lub tytuł zawodowy lub tytuł zawodowy mistrza, w zawodzie: rolnik, ogrodnik, pszczelarz lub mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych, oraz co najmniej 3-letni staż pracy w rolnictwie.

4. Jako odpowiednie kwalifikacje zawodowe lub umiejętności uznaje się również adekwatne kwalifikacje uzyskane w innym państwie zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami prawa w tym zakresie.

5. Za staż pracy w rolnictwie uznaje się okres liczony do dnia złożenia wniosku o kredyt z gwarancją FGR Plus, w którym dana osoba:

- 1) podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie jako rolnik lub domownik lub ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności rolniczej w innym państwie członkowskim UE albo państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub
- 2) była zatrudniona w gospodarstwie na podstawie umowy o pracę, na stanowisku związanym z prowadzeniem produkcji rolnej.

6. Spełnienie warunków dotyczących młodego rolnika określa się na podstawie przedłożonych dokumentów w banku kredytującym.

7. Wielkość ekonomiczna gospodarstwa ustalana jest przez ostatecznego odbiorcę przy wykorzystaniu formularza dostępnego na stronie ARiMR. Składając wniosek kredytowy, ostateczny odbiorca wskazuje, czy wielkość ekonomiczna jego

gospodarstwa jest poniżej 25 tys. euro i dołącza wypełniony ww. formularz w banku kredytującym. Brak takiego wskazania oznacza, iż wielkość ekonomiczna gospodarstwa wynosi 25 tys. euro i więcej.

V.3. Zakres wsparcia na poziomie ostatecznego odbiorcy (kredytobiorcy)

1. Instrumentem pomocy finansowej jest gwarancja wraz dotacją na spłatę odsetek, zgodnie z następującymi zasadami:
 - 1) gospodarstwo, którego wielkość ekonomiczna wynosi 25 tys. euro i więcej – gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz do 50% dotacji na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu. Wykaz inwestycji spełniających ten warunek jest w załączniku do niniejszych wytycznych;
 - 2) gospodarstwo, którego wielkość ekonomiczna wynosi poniżej 25 tys. euro – gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz do 50% dotacji na spłatę odsetek, a w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu – do 100% dotacji na spłatę odsetek;
 - 3) młody rolnik – gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz do 100% dotacji na spłatę odsetek.
2. Dotacja na spłatę odsetek dotyczy kredytów objętych gwarancją FGR Plus.
3. Intensywność pomocy – do 65 % kosztów kwalifikowalnych operacji.
4. Udzielenie gwarancji jest bezpłatne.

V.4. Pomoc publiczna

1. Pomoc publiczna udzielana jest na podstawie art. 145 ust. 2 rozporządzenia 2021/2115.
2. Łączne wsparcie liczone oddzielnie dla gwarancji w formie ekwiwalentu dotacji brutto oraz dopłaty do odsetek części dotacyjnej w ramach IF, nie może przekroczyć 65 % kosztów kwalifikowalnych operacji.

V.5. Katalog kosztów kwalifikowalnych

1. Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się:
 - 1) koszty zakupu:

- a) maszyn, urządzeń, wyposażenia do produkcji rolnej, w szczególności sprzętu do uprawy, pielęgnacji, ochrony, nawożenia oraz zbioru roślin, lub urządzeń do przygotowywania, przechowywania, czyszczenia, sortowania, kalibrowania, konfekcjonowania produktów rolnych;
 - b) maszyn lub urządzeń do przygotowywania lub składowania pasz; maszyn lub urządzeń do pojenia, zadawania pasz;
 - c) urządzeń do pozyskiwania lub przechowywania mleka;
 - d) maszyn i urządzeń do poboru, uzdatniania, mierzenia poboru, rozprowadzania wody, w tym służących wytwarzaniu produktów rolnych, żywnościowych jak i nieżywnościowych, przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie oraz sprzedaży bezpośredniej/dostaw bezpośrednich (do wartości rynkowej tych aktywów).
- 2) koszty budowy, przebudowy, remontu budynków lub budowli wykorzystywanych do produkcji rolnej oraz do przechowywania, magazynowania, przygotowywania do sprzedaży produktów rolnych wraz z zakupem, montażem instalacji technicznej i wyposażenia;
- 3) koszty budowy albo zakupu elementów infrastruktury technicznej wpływających na warunki prowadzenia działalności rolniczej, w tym zastosowanie rozwiązań związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem zmianom klimatu, w szczególności, np.:
- a) montaż instalacji służących produkcji energii ze źródeł odnawialnych na potrzeby gospodarstwa;
 - b) rozwiązań oszczędzających zasoby jak np. woda, energia;
 - c) rozwiązań prowadzących do działania w obiegu zamkniętym;
 - d) termomodernizacji budynków;
 - e) rozwiązania służące niemarnowaniu żywności.
- 4) koszty zakładania sadów lub plantacji krzewów owocowych;
- 5) koszty nabycia zwierząt gospodarskich oraz roślin;
- 6) koszty budowy ujęć wody, w tym studni, zbiorników;
- 7) koszty zakupu (w tym również ich instalacji) systemów nawadniających;
- 8) koszty zakupu sprzętu komputerowego i oprogramowania służącego wsparciu prowadzonej działalności rolniczej;
- 9) koszty zakupu i implementacji nowoczesnych, w tym cyfrowych, technologii lub rozwiązań innowacyjnych;

- 10) koszty wprowadzenia automatyzacji działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwie;
 - 11) koszty zakupu maszyn, urządzeń służących do przechowywania, suszenia, magazynowania, przygotowywania produktów rolnych do sprzedaży;
 - 12) koszty opłat za patenty lub licencje;
 - 13) zakup gruntów do 10 % wartości kredytu, z wyjątkiem młodego rolnika, w przypadku którego na zakup gruntów przeznaczony można do 100 % wartości gruntu z kredytu objętego gwarancją FGR Plus (art. 73 ust. 3. lit c. rozporządzenia 2021/2115);
 - 14) kapitał obrotowy powiązany z kredytem inwestycyjnym do 20 % wartości kredytu inwestycyjnego.
2. Koszty dotyczące realizacji inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu oraz dotyczące inwestycji związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatu muszą się bezpośrednio wiązać z katalogiem działań i kosztów, wymienionych w ust. 1 pkt 1–12.
3. Koszty określone w ust. 1 pkt 1–14 nie stanowią listy zamkniętej, możliwe jest finansowanie ze środków kredytu innych kosztów, o ile poniesienie ich jest zgodne z podrozdziałem V.1. i nie stanowią one kosztów niekwalifikowalnych, o których mowa w rozdziale IX.

VI. Interwencja I.10.6.2

VI.1. Ogólny zakres wsparcia

Pomoc udzielana jest na inwestycje materialne i niematerialne dotyczące:

- 1) przetwarzania lub sprzedaży/zbywania produktów rolnych i nierolnych w zakresie RHD;
- 2) działalności gospodarczej prowadzonej przez rolnika, domownika, małżonka (w tym MOL) oraz prowadzenia działalności gospodarczej (w tym MOL) przez mikroprzedsiębiorcę odnośnie:
 - a) przetwarzania lub sprzedaży/zbywania produktów rolnych i nierolnych;
 - b) przetwarzania odpadów żywności i produktów ubocznych przetwórstwa produktów (rolnych i nierolnych) na bardziej przetworzone dla sektora nieżywnościowego;

- 3) inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu”.

VI.2. Ostateczny odbiorca pomocy

Do uzyskania pomocy kwalifikuje się:

- 1) rolnik, który prowadzi RHD w zakresie przetwarzania lub zbywania przetworzonych produktów rolnych i nierolnych, z wyłączeniem produktów rybołówstwa i akwakultury;
- 2) rolnik, który prowadzi działalność gospodarczą (w tym MOL), w tym w zakresie:
 - a) przetwarzania produktów rolnych oraz wytwarzania w wyniku tego procesu produktów rolnych, z wyłączeniem produktów rybołówstwa i akwakultury oraz wprowadzania ich do obrotu;
 - b) przetwarzania odpadów żywnościowych z produkcji na biokomponenty dla sektora niespożywczego;
 - c) przetwarzania produktów ubocznych powstałych przy wytwarzaniu produktów rolnych i nierolnych.
- 3) mikroprzedsiębiorca posiadający gospodarstwo i wykorzystujący własne produkty rolne do przetwarzania, który prowadzi działalność gospodarczą (w tym MOL), w zakresie:
 - a) przetwarzania produktów rolnych i wytwarzania w wyniku tego procesu produktów rolnych i nierolnych,
 - b) przetwarzania odpadów żywnościowych z produkcji na biokomponenty dla sektora niespożywczego,
 - c) przetwarzania produktów ubocznych powstałych przy wytwarzaniu produktów rolnych i nierolnych,
 - d) wprowadzania do obrotu produktów rolnych – wyłącznie w przypadku mikroprzedsiębiorców posiadających status zorganizowanej formy współpracy rolników takiej jak: grupy producentów rolnych i ich związki, spółdzielnie, spółdzielnie rolników, organizacje producentów i ich zrzeszenia, organizacje międzybranżowe.

VI.3. Zakres wsparcia na poziomie odbiorcy ostatecznego (kredytobiorcy)

1. Wsparcie FGR Plus oznacza objęcie gwarancją do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty.
2. Odbiorcy ostatecznemu przysługuje też do 50% dotacji na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu” (zielone inwestycje). Wykaz inwestycji spełniających ten warunek jest w załączniku do niniejszych wytycznych.
3. Dotacja na spłatę odsetek dotyczy kredytów objętych gwarancją FGR Plus.
4. Maksymalny pułap intensywności pomocy to 65 % kosztów kwalifikowalnych operacji.
5. Udzielenie gwarancji jest bezpłatne.

VI.4. Pomoc publiczna

1. I.10.6.2 częściowo wykracza poza zakres art. 42 TFUE i podlega ocenie zgodności z zasadami pomocy państwa. Wsparcie udzielane jest w systemie mieszanym.
2. Pomoc publiczna udzielana jest na podstawie art. 145 ust. 2 rozporządzenia 2021/2115.
3. Pomoc publiczna może być udzielana także jako pomoc de minimis.
4. Łączne wsparcie liczone oddzielnie dla gwarancji w formie ekwiwalentu dotacji brutto oraz dopłaty do odsetek części dotacyjnej w ramach instrumentu finansowego, nie może przekroczyć 65 % kosztów kwalifikowalnych operacji.

VI.5. Katalog kosztów kwalifikowalnych

1. Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się:
 - 1) inwestycje związane z budową, rozbudową, przebudową:
 - a) budynków do prowadzenia działalności przetwórczej, magazynowania, wprowadzania do obrotu lub kontroli laboratoryjnej produktów rolnych;
 - b) budynków i budowli infrastruktury technicznej;
 - c) pomieszczeń higieniczno-sanitarnych;
 - d) pomieszczeń administracyjnych stanowiących integralną część obiektów, służących działalności objętej wsparciem, przy czym na inwestycje dotyczące pomieszczeń administracyjnych nie można przeznaczyć więcej niż 10% wartości kredytu objętego gwarancją FGR Plus.

- 2) koszty zakupu:
 - a) maszyn lub urządzeń do:
 - magazynowania, przechowywania lub przygotowania produktów rolnych do przetwarzania;
 - przetwarzania produktów rolnych;
 - magazynowania produktów rolnych lub półproduktów oraz przygotowania ich do sprzedaży.
 - b) aparatury pomiarowej, kontrolnej oraz sprzętu do sterowania procesem produkcji lub magazynowania;
 - c) oprogramowania służącego do zarządzania przedsiębiorstwem lub sterowania procesem produkcji, lub magazynowania;
 - d) specjalistycznych środków transportu wewnętrznego i zewnętrznego przeznaczonych do transportu surowców i towarów takie jak: wózki widłowe, samochody: cysterny, silosy, chłodnie, izotermy, do przewozu zwierząt.
 - 3) koszty wdrażania systemów zarządzania jakością;
 - 4) koszty opłat za patenty i licencje;
 - 5) koszty transportu do miejsca realizacji operacji materiałów służących realizacji operacji oraz maszyn i urządzeń objętych operacją;
 - 6) koszty w zakresie wprowadzania do obrotu produktów rolnych – wyłącznie w przypadku mikroprzedsiębiorców posiadających status zorganizowanej formy współpracy rolników takiej jak: grupy producentów rolnych i ich związki, spółdzielnie, spółdzielnie rolników, organizacje producentów i ich zrzeszenia, organizacje międzybranżowe;
 - 7) kapitał obrotowy powiązany z kredytem inwestycyjnym do 20 % wartości kredytu inwestycyjnego.
2. Koszty dotyczące realizacji inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu” oraz dotyczące inwestycji związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatu muszą się bezpośrednio wiązać z katalogiem działań i kosztów, wymienionych w ust. 1 pkt 1–7.
 3. Koszty określone w ust. 1 pkt 1–7 nie stanowią listy zamkniętej, możliwe jest finansowanie ze środków kredytu innych kosztów, o ile poniesienie ich jest zgodne z podrozdziałem VI.1. i nie stanowią one kosztów niekwalifikowalnych, o których mowa w rozdziale IX.

VII. Interwencja I.10.7.2.

VII.1. Ogólny zakres wsparcia

Wsparcie udzielane jest na inwestycje materialne i niematerialne dotyczące:

- 1) przetwarzania lub sprzedaży/zbywania produktów rolnych i nierolnych;
- 2) przetwarzania odpadów żywności i produktów ubocznych przetwórstwa (rolnych i nierolnych) na biokomponenty lub produkty bardziej przetworzone dla sektora niespożywczego/ nieżywnościowego;
- 3) inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu” oraz kapitał obrotowy zgodnie z art. 80 ust. 3 rozporządzenia 2021/2115;
- 4) inwestycji w zakresie wytwarzania gotowej paszy wolnej od organizmów genetycznie zmodyfikowanych (bez-GMO) w oparciu o rośliny białkowe.

VII.2. Ostateczny odbiorca pomocy

Do uzyskania pomocy kwalifikuje się:

- 1) MŚP, który prowadzi działalność gospodarczą w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego;
- 2) podmiot, który wprowadza do obrotu produkty rolne – wyłącznie w przypadku zorganizowanych form współpracy rolników takich jak: grupy producentów rolnych i ich związki, spółdzielnie, spółdzielnie rolników, organizacje producentów i ich zrzeszenia, organizacje międzybranżowe;
- 3) duży przedsiębiorca, który realizuje inwestycję w zakresie:
 - a) przetwarzania odpadów żywnościowych na biokomponenty dla sektora niespożywczego;
 - b) przetwarzania produktów ubocznych powstałych przy wytwarzaniu produktów rolnych i nierolnych;
 - c) wytwarzania gotowej paszy wolnej od organizmów genetycznie zmodyfikowanych (bez-GMO) w oparciu o rośliny białkowe.

VII.3. Zakres wsparcia na poziomie odbiorcy ostatecznego (kredytobiorcy)

1. Wsparcie FGR Plus oznacza objęcie gwarancją do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty.
2. Odbiorcy ostatecznemu przysługuje też do 50% dotacji na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu” (zielone inwestycje). Wykaz inwestycji spełniających ten warunek jest w załączniku do niniejszych wytycznych.
3. Dotacja na spłatę odsetek dotyczy kredytów objętych gwarancją FGR Plus.
4. Maksymalny pułap intensywności pomocy to 65 % kosztów kwalifikowalnych operacji.
5. Udzielenie gwarancji jest bezpłatne.

VII.4. Pomoc publiczna

1. I.10.7.2 leży poza zakresem art. 42 TFUE i podlega ocenie zgodności z zasadami pomocy państwa. Wsparcie udzielane jest w systemie mieszanym.
2. Pomoc publiczna udzielana jest na podstawie art. 145 ust. 2 rozporządzenia 2021/2115.
3. Pomoc może być udzielana także jako pomoc de minimis.
4. Wsparcie liczone dla gwarancji w formie ekwiwalentu dotacji brutto oraz dopłaty do odsetek części dotacyjnej w ramach instrumentu finansowego, łącznie nie może przekroczyć 65 % kosztów kwalifikowalnych operacji.

VII.5. Katalog kosztów kwalifikowalnych

1. Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się:
 - 1) inwestycje związane z budową, rozbudową, przebudową:
 - a) budynków do prowadzenia działalności przetwórczej, magazynowania, wprowadzania do obrotu lub kontroli laboratoryjnej produktów rolnych;
 - b) budynków i budowli infrastruktury technicznej;
 - c) pomieszczeń higieniczno-sanitarnych;
 - d) pomieszczeń administracyjnych stanowiących integralną część obiektów, służących działalności objętej wsparciem, przy czym na inwestycje dotyczące pomieszczeń administracyjnych nie można przeznaczyć więcej niż 10% wartości kredytu objętego gwarancją FGR Plus.

- 2) koszty zakupu:
 - a) maszyn lub urządzeń do:
 - magazynowania, przechowywania lub przygotowania produktów rolnych do przetwarzania;
 - przetwarzania produktów rolnych;
 - magazynowania produktów rolnych lub półproduktów oraz przygotowania ich do sprzedaży.
 - b) aparatury pomiarowej, kontrolnej oraz sprzętu do sterowania procesem produkcji lub magazynowania;
 - c) oprogramowania służącego do zarządzania przedsiębiorstwem lub sterowania procesem produkcji, lub magazynowania;
 - d) specjalistycznych środków transportu wewnętrznego i zewnętrznego przeznaczonych do transportu surowców i towarów takie jak: wózki widłowe, samochody: cysterny, silosy, chłodnie, izotermy, do przewozu zwierząt.
 - 3) koszty wdrażania systemów zarządzania jakością;
 - 4) koszty opłat za patenty i licencje;
 - 5) koszty transportu do miejsca realizacji operacji materiałów służących realizacji operacji oraz maszyn i urządzeń objętych operacją;
 - 6) koszty w zakresie wprowadzania do obrotu produktów rolnych – wyłącznie w przypadku mikroprzedsiębiorców posiadających status zorganizowanej formy współpracy rolników takiej jak: grupy producentów rolnych i ich związki, spółdzielnie, spółdzielnie rolników, organizacje producentów i ich zrzeszenia, organizacje międzybranżowe;
 - 7) Inwestycje w zakresie wytwarzania gotowej paszy wolnej od organizmów genetycznie zmodyfikowanych (bez-GMO) w oparciu o rośliny białkowe;
 - 8) Kapitał obrotowy powiązany z kredytem inwestycyjnym do 20 % wartości kredytu inwestycyjnego.
2. Koszty dotyczące realizacji inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu” oraz dotyczące inwestycji związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatu muszą się bezpośrednio wiązać z katalogiem działań i kosztów, wymienionych w ust. 1 pkt 1–8.
 3. Koszty określone w ust. 1 pkt 1–7 nie stanowią listy zamkniętej, możliwe jest finansowanie ze środków kredytu innych kosztów, o ile poniesienie ich jest zgodne z podrozdziałem VII.1., i nie stanowią one kosztów niekwalifikowalnych, o których mowa w rozdziale IX.

VIII. Interwencja I.10.9.

VIII.1. Ogólny zakres wsparcia

1. Do wsparcia kwalifikują się inwestycje materialne i niematerialne, związane z działalnością gospodarczą w zakresie świadczenia usług rolniczych i leśnych.
2. Celem I.10.9. jest wdrażanie nowych modeli biznesu i organizacji rynku na obszarach wiejskich, jak również wzrost poziomu przedsiębiorczości rolniczej poprzez wsparcie inwestycyjne podmiotów świadczących usługi na rzecz rolnictwa lub leśnictwa, w tym również przez ochronę zasobów naturalnych oraz klimatu również z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań cyfrowych.

VIII.2. Ostateczny odbiorca pomocy

Do uzyskania pomocy kwalifikuje się:

- 1) osoba fizyczna/prawna/jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej/spółka wodna, prowadząca działalność gospodarczą jako MŚP:
 - a) wspomagającą produkcję roślinną, lub wspomagającą chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, lub następującą po zbiorach;
 - b) w ramach świadczenia usług leśnych jako mikro-, małe- lub średnie-przedsiębiorstwo;
 - c) z wykorzystaniem technologii cyfrowych (Rolnictwo 4.0) lub w zakresie zabezpieczenia/utrzymania urządzeń wodnych dla spółek wodnych lub związków spółek wodnych w rozumieniu ustawy prawo wodne;
 - d) w ramach mycia i dezynfekcji budynków inwentarskich, hal produkcyjnych oraz urządzeń, maszyn i pojazdów rolniczych i leśnych.

VIII.3. Zakres wsparcia na poziomie ostatecznego odbiorcy (kredytobiorcy)

1. Wsparcie FGR Plus oznacza objęcie gwarancją do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty.
2. Odbiorcy ostatecznemu przysługuje też do 50% dotacji na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu” (zielone inwestycje). Wykaz inwestycji spełniających ten warunek jest w załączniku do niniejszych wytycznych.

3. Dotacja na spłatę odsetek dotyczy kredytów objętych gwarancją FGR Plus.
4. Maksymalny pułap intensywności pomocy to 65 % kosztów kwalifikowalnych operacji.
5. Udzielenie gwarancji jest bezpłatne.

VIII.4. Pomoc publiczna

1. Pomoc jest zgodna z przepisami rozporządzenia 2023/2831.
2. Pomoc przysługuje do wysokości progu pomocy de minimis, przy jednoczesnym nieprzekroczeniu 65 % kosztów kwalifikowalnych przedsięwzięcia.

VIII.5. Katalog kosztów kwalifikowalnych

1. Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się:
 - 1) zakup wyposażenia, sprzętu, maszyn, urządzeń i związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą w zakresie usług rolniczych i leśnych, w szczególności:
 - a) w celu świadczenia usług związanych z rolnictwem wspomagających produkcję roślinną, lub wspomagających chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, lub następujących po zbiorach;
 - b) w celu świadczenia usług związanych z rolnictwem w zakresie wykorzystania technologii cyfrowych (Rolnictwo 4.0), w tym:
 - zakupu stacji bazowych służących do przesyłu danych, sensorów, czujników do pomiaru wilgotności gleby, zasolenia gleby, temperatury, jakości powietrza, urządzeń sterujących, pedometrów i akcelerometrów, dronów do inspekcji infrastruktury (np. ogrodzeń, zadaszeń, wodopojów), stacji meteo;
 - zakupu niezbędnego sprzętu komputerowego;
 - zakupu gotowych rozwiązań wspomagających technologie cyfrowe w ramach operacji, takich jak: aplikacje, chmury obliczeniowe, przestrzenie dyskowe.
 - c) w celu świadczenia usług związanych z rolnictwem w zakresie zabezpieczenia/utrzymania urządzeń wodnych (koszty zakupu nowych maszyn wielozadaniowych do regeneracyjnego kształtowania cieków wodnych i obszarów wodno-błotnych, maszyn do układania drenażu, maszyn do kopania stawów oraz zbiorników);

- d) w celu świadczenia usług związanych z rolnictwem i leśnictwem w zakresie mycia i dezynfekcji budynków inwentarskich, hal do produkcji rolniczej oraz urządzeń, maszyn i pojazdów rolniczych i leśnych;
 - e) w celu świadczenie usług związanych z leśnictwem w zakresie przygotowania gleby pod zalesienia i zalesień, pielęgnacji upraw leśnych, ochrony lasu, przycinania lub zrębkowania oraz maszyn służących pozyskiwania i zbioru biomasy leśnej na cele energetyczne;
 - f) w celu świadczenia usług polegających na zbiorze i przetwarzaniu masy pochodzenia rolniczego na cele energetyczne.
- 2) koszty zakupu (wraz z instalacją) nowych maszyn, urządzeń lub sprzętu komputerowego, wymienionego w ust. 1. kwalifikowalne będą do wartości rynkowej majątku;
 - 3) koszt zakupu ciągnika rolniczego i leśnego w celu świadczenia usług związanych z rolnictwem lub w zakresie świadczenia usług leśnych;
 - 4) kredyt obrotowy powiązany z kredytem inwestycyjnym do 20 % wartości kredytu inwestycyjnego.
2. Koszty dotyczące realizacji inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu oraz dotyczące inwestycji związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatu muszą się bezpośrednio wiązać z katalogiem działań i kosztów, wymienionych w ust. 1 pkt 1–3.
3. Koszty określone w ust. 1 pkt 1–4 nie stanowią listy zamkniętej, możliwe jest finansowanie ze środków kredytu innych kosztów, o ile poniesienie ich jest zgodne z podrozdziałem VIII.1. i nie stanowią one kosztów niekwalifikowalnych, o których mowa w rozdziale IX.

IX. Koszty niekwalifikowalne

Do kosztów niekwalifikowalnych w ramach instrumentów finansowych zalicza się:

- 1) koszty bieżące prowadzenia działalności, chyba że są finansowane kredytem obrotowym;
- 2) koszty poniesione przed dniem, w którym został złożony wniosek o przyznanie pomocy;
- 3) koszty leasingu;
- 4) ubezpieczenie oraz podatek VAT, z wyjątkiem przypadków gdy nie podlega on odzyskaniu na podstawie krajowych przepisów o podatku VAT;

- 5) zakup, budowa lub modernizacja budynków lub pomieszczeń mieszkalnych lub innych niezwiązanych z działalnością rolniczą;
- 6) zakup udziałów/akcji w podmiotach gospodarczych (inwestycje kapitałowe);
- 7) zakup używanych maszyn, urządzeń, starszych niż 5 lat od daty pierwszego zakupu, przy czym wydatek zadeklarowany jako kwalifikowalny nie przekracza wartości rynkowej nabywanych rzeczy używanych;
- 8) zakup gruntu z nieruchomością powyżej 10% wartości kwoty kredytu objętego FGR Plus – wyjątek stanowi młody rolnik;
- 9) wynagrodzenia pracowników na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia;
- 10) zakup samochodów osobowych mających więcej niż jeden rząd siedzeń, w których rząd siedzeń nie jest oddzielony od części przeznaczonej do przewozu ładunków ścianą lub trwałą przegrodą zamontowaną przez producenta pojazdu;
- 11) odsetki od zadłużenia, z wyjątkiem dotacji udzielonych w formie dotacji na spłatę odsetek lub dotacji na opłaty gwarancyjne;
- 12) refinansowanie zaciągniętych zobowiązań;
- 13) koszty przetwarzania lub sprzedaży/zbywanie produktów rybołówstwa i akwakultury.

X. Podwójne finansowanie

1. Niedozwolone jest podwójne finansowanie wydatków.
2. Podwójne finansowanie oznacza w szczególności:
 - 1) więcej niż jednokrotne przedstawienie do rozliczenia tego samego wydatku albo tej samej części wydatku ze środków UE w jakiegokolwiek formie (w szczególności dotacji, pożyczki, gwarancji/poręczenia);
 - 2) rozliczenie zakupu używanego środka trwałego, który był uprzednio współfinansowany z udziałem środków UE;
 - 3) rozliczenie kosztów amortyzacji środka trwałego uprzednio zakupionego z udziałem środków UE;
 - 4) uzyskanie pomocy publicznej w kwocie przekraczającej wartość kosztów kwalifikowalnych operacji.

XI. Łączenie dotacji z instrumentem finansowym w jednym projekcie

1. IF mogą być łączone ze wsparciem PS WPR w formie dotacji w ramach pojedynczej operacji, w ramach jednej umowy o finansowaniu, w przypadku gdy obie różne od siebie formy wsparcia są oferowane przez podmiot wdrażający IF.
2. Wykluczona jest sytuacja, w której w przypadku połączenia wsparcia zwrotnego z dotacją w ramach jednego projektu, wsparcia zwrotnego będzie udzielał podmiot wdrażający IF, a wsparcia dotacyjnego ARIMR – wsparcie w obydwu formach musi być wdrażane przez podmiot wdrażający IF.
3. Wsparcie może obejmować także ten sam przedmiot wydatku pod warunkiem, że suma wszystkich połączonych form wsparcia nie przekracza całkowitej kwoty tego wydatku oraz nie przekracza intensywności pomocy.
4. Dotacje nie mogą być wykorzystywane do refundacji wsparcia otrzymanego z IF. IF nie mogą być wykorzystywane do prefinansowania dotacji.
5. W przypadku łączenia dotacji z IF w jednej operacji, dla każdej formy wsparcia prowadzi się oddzielną ewidencję.

XII. Kontrola instrumentów finansowych

XII.1. Kontrola realizowana przez Instytucję Zarządzającą

1. Kontrola IZ jest realizowana w oparciu o art. 107 ust. 6 i 7 ustawy PS WPR w powiązaniu z art. 103 i 104 ustawy PS WPR.
2. Kontrola IZ odbywa się w trybie kontroli na miejscu i wymaga przygotowania programu kontroli, który zawiera w szczególności:
 - 1) podstawę prawną kontroli;
 - 2) wskazanie jednostki kontrolowanej;
 - 3) zakres i cel kontroli;
 - 4) termin przeprowadzenia kontroli;
 - 5) opis organizacji i harmonogramu kontroli;
 - 6) skład zespołu kontrolującego.
3. Kontrolę IZ planuje się w rocznym Planie kontroli MRiRW.
4. Kontrolujący, zgodnie z ustawą PS WPR, biorąc pod uwagę specyfikę IF, mają prawo do:

- 1) żądania pisemnych lub ustnych informacji związanych z przedmiotem kontroli na miejscu;
 - 2) wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem kontroli na miejscu, sporządzania z nich odpisów, wyciągów lub kopii oraz zabezpieczenia tych dokumentów;
 - 3) żądania okazywania i udostępniania danych informatycznych.
5. Z czynności kontrolnych w ramach kontroli na miejscu w zakresie IF sporządza się raport, który przesyła się podmiotowi kontrolowanemu, zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy PS WPR.

XII.2. Kontrola realizowana przez ARIMR

1. ARiMR przeprowadza kontrolę dotyczącą IF na poziomie podmiotu wdrażającego FGR Plus.
2. Kontrole ARiMR mają charakter kontroli na miejscu lub kontroli administracyjnej, o których mowa w art. 10. ust. 2 ustawy PS WPR.
3. Czynności kontrolne są przeprowadzane zgodnie z art. 100, 103 i 104 ustawy PS WPR.
4. Kontrola ma na celu sprawdzenie, czy realizacja operacji jest zgodna z obowiązującymi przepisami prawa lub czy zostały spełnione warunki przyznania lub wypłaty pomocy, lub czy są realizowane lub zostały zrealizowane zobowiązania związane z przyznaną pomocą, które mogą być sprawdzone podczas kontroli na miejscu i nie były przedmiotem kontroli administracyjnej.
5. Kontrole przeprowadzane są zgodnie z harmonogramem kontroli.
6. ARIMR dokonuje wyboru próby do kontroli zgodnie ze swoimi procedurami.
7. Minimalny zakres kontroli obejmuje: prawidłowość realizacji Umowy, weryfikację wydatków, kontrolę dokumentów potwierdzających zachowanie ścieżki audytu.
8. Kontrolujący, zgodnie z ustawą PS WPR biorąc pod uwagę specyfikę IF, mają prawo do:
 - 1) żądania pisemnych lub ustnych informacji związanych z przedmiotem kontroli na miejscu;
 - 2) wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem kontroli na miejscu, sporządzania z nich odpisów, wyciągów lub kopii oraz zabezpieczenia tych dokumentów;
 - 3) żądania okazywania i udostępniania danych informatycznych.
9. Program kontroli zawiera w szczególności:

- 1) podstawę prawną kontroli;
 - 2) wskazanie jednostki kontrolowanej;
 - 3) zakres i cel kontroli;
 - 4) termin przeprowadzenia kontroli;
 - 5) opis organizacji i harmonogramu kontroli;
 - 6) skład zespołu kontrolującego.
10. Z czynności kontrolnych w ramach kontroli na miejscu sporządza się raport, który przesyła się podmiotowi kontrolowanemu, zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy PS WPR.
11. Wyniki kontroli, w tym zalecenia pokontrolne, przekazywane są do wiadomości IZ.

XIII. Monitorowanie i sprawozdawczość w zakresie realizacji i ewaluacji instrumentów finansowych PS WPR

XIII.1. Dane sprawozdawcze

1. Roczne sprawozdania w zakresie realizacji i ewaluacji IF PS WPR, są przygotowywane w oparciu o Wytocznice w zakresie przygotowania i przesłania Komisji Europejskiej rocznego sprawozdania z realizacji celów oraz danych na potrzeby monitorowania.
2. Szczegółowy zakres danych określa się we wzorze formularza sprawozdania rocznego będącego załącznikiem do Umowy.

XIII.2. Dane monitoringowe

1. Celem gromadzenia danych jest monitorowanie bieżącego stanu wdrażania IF w ramach FGR Plus, a także dostarczanie informacji na potrzeby monitorowania i ewaluacji monitorowania realizacji i ewaluacji PS WPR.
2. Dane monitoringowe oznaczają zbiór danych przekazywanych przez beneficjenta do ARiMR.
3. Beneficjent zobowiązany jest do przekazania ARiMR:
 - 1) sprawozdania rocznego za każdy rok realizacji FGR Plus w terminie do 31 października roku budżetowego następującego po roku budżetowym, którego dotyczy sprawozdanie, na formularzu stanowiącym załącznik nr 4 do Umowy. Rok budżetowy N rozpoczyna się 16 października roku N-1 i kończy się 15 października roku N;

- 2) sprawozdań bieżących za dany miesiąc oraz narastająco od pierwszego sprawozdania bieżącego do ostatniego tego sprawozdania tworzących jedną całość:
 - a) za każdy miesiąc kalendarzowy w okresie realizacji FGR Plus z wyjątkiem października;
 - b) za okresy 1–15 października i 16–31 października każdego roku w okresie realizacji FGR Plus.
4. Wzory dokumentów wymienionych w ust. 3. stanowią załącznik do Umowy.
5. W trakcie realizacji FGR Plus oraz do końca 2030 r. podmiot wdrażający IF współpracuje z podmiotami upoważnionymi przez IZ i innymi uprawnionymi podmiotami do przeprowadzania ewaluacji instrumentu finansowego FGR Plus, w szczególności z ewaluatorami zewnętrznymi, prowadzącymi badania, którym przekazuje wszelkie informacje dotyczące FGR Plus we wskazanym zakresie. Beneficjent zobowiązany jest do pozyskania informacji, o których mowa w art. 131 rozporządzenia 2021/2115, w tym danych osobowych, od ostatecznych odbiorców i ich udostępniania IZ, ARiMR oraz podmiotowi wykonującemu ewaluację, o których mowa w art. 140 rozporządzenia 2021/2115.

XIV. Obowiązki podmiotu wdrażającego IF w zakresie informacji i promocji

1. Potwierdzeniem otrzymania pomocy z FGR Plus w ramach PS WPR jest oznaczenie w widoczny sposób przedsięwzięcia odpowiednimi symbolami potwierdzającymi, że jest ono finansowane lub współfinansowane przez Unię Europejską.
2. Działania informacyjne i promocyjne realizowane przez podmiot wdrażający, w tym upubliczniane dokumenty, są oznaczone przy pomocy następujących elementów:
 - 1) znak (symbol) UE z umieszczonym obok zdaniem „Finansowane przez Unię Europejską” lub „Dofinansowane przez Unię Europejską”;
 - 2) logo PS WPR.
3. Parametry techniczne symbolu UE opisane są w załączniku II rozporządzenia 2022/129.
4. Obok symbolu UE podmiot wdrażający IF jest zobowiązany stosować odpowiednie symbole opisane w Księdze wizualizacji znaku PS WPR przygotowanej przez IZ.

5. Księga Wizualizacji dostępna jest na stronie internetowej; <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/ksiega-wizualizacji>.
6. Podmiot wdrażający IF, za pośrednictwem banków kredytujących, informuje odbiorców ostatecznych o tym, że objęcie wsparciem oznacza umieszczenie danych odbiorców ostatecznych w dokumentach niezbędnych do prawidłowego wdrażania IF, jak również oznacza wykorzystanie danych, zgodnie z zasadami rozporządzenia 95/46/WE (rozporządzenie RODO) do celu przeprowadzenia badań ewaluacyjnych oraz w zakresie promowania FGR Plus.
7. Zgodnie z załącznikiem III pkt 2 lit. a i b rozporządzenia 2022/129 podmiot wdrażający IF:
 - 1) umieszcza na oficjalnej stronie internetowej lub na oficjalnych stronach mediów społecznościowych, krótki opis operacji, w tym jej cele i rezultaty, z podkreśleniem faktu otrzymania wsparcia finansowego z UE;
 - 2) umieszcza w widoczny sposób informację o fakcie otrzymania wsparcia z UE w dokumentach i materiałach związanych z komunikacją, dotyczących wdrażania operacji, przeznaczonych dla odbiorców ostatecznych, poprzez umieszczenie wymaganych symboli określonych w Księdze wizualizacji PS WPR. Wskazane oznaczenia muszą się znaleźć na dokumentach związanych z wdrażaniem wsparcia z FRG Plus, w szczególności na umowie kredytowej.
8. Podmiot wdrażający IF, za pośrednictwem banków kredytujących, informuje odbiorców ostatecznych do stosowania właściwych oznaczeń potwierdzających w widoczny sposób fakt otrzymania wsparcia operacji ze środków EFRROW.
9. W przypadku operacji, wspieranych w formie instrumentów finansowych, w tym finansowania kapitału obrotowego, których całkowity koszt przekracza 100 tys. euro należy umieścić w miejscu dobrze widocznym dla społeczeństwa, co najmniej jeden plakat o wymiarze minimum A3 lub podobnej wielkości elektroniczny wyświetlacz, na których znajdują się informacje o operacji z podkreśleniem faktu otrzymania wsparcia z EFRROW oraz logotypy przewidziane w Księdze wizualizacji IZ lub należy zapewnić tę informację w miarę możliwości w inny sposób, np. na stronie internetowej, firmowym profilu w mediach społecznościowych.
10. W przypadku operacji polegających na finansowaniu działań w zakresie infrastruktury lub prac budowlanych, dla których całkowite wydatki publiczne lub całkowity koszt w przypadku wsparcia w formie instrumentów finansowych, w tym finansowania kapitału obrotowego, przekracza 500 tys. euro, należy umieścić

trwałą tablicę lub billboard w sposób wyraźnie widoczny dla społeczeństwa, przedstawiających symbol UE zgodnie z parametrami technicznymi określonymi w załączniku II i symbole opisane w Księdze wizualizacji IZ, natychmiast po rozpoczęciu fizycznej realizacji operacji lub zainstalowaniu zakupionego sprzętu.

Załącznik – Wykaz rodzajów inwestycji związanych z ochroną środowiska lub przeciwdziałaniem zmianom klimatu, lub zgodnych ze Strategią „Od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego

I. Inwestycje w gospodarstwach

1. Katalog dotyczy I.10.1.2.
2. Wykaz przykładowych rodzajów inwestycji realizujących cele środowiskowo-klimatyczne PS WPR oraz inwestycji realizujących cele Strategii „Od pola do stołu” w ramach inwestycji w gospodarstwach:
 - 1) maszyny i urządzenia do pojenia i karmienia zwierząt, np.
 - a) systemy i urządzenia do zadawania pasz na mokro,
 - b) elektroniczne stacje paszowe (automatyczne stacje żywieniowe),
 - c) wozy paszowe rozdrabniająco-mieszające z systemem ważącym,
 - d) roboty do podgarniania paszy.
 - 2) maszyny i urządzenia do pielęgnacji zwierząt, usuwania odchodów i utrzymania mikroklimatu w budynkach inwentarskich;
 - 3) urządzenia do przechowywania płynnych nawozów, np.:
 - a) zamknięte zbiorniki betonowe/ metalowe na gnojowicę,
 - b) przykrycie z pływających elementów z tworzyw sztucznych dla zbiornika na gnojówkę,
 - c) zamknięte zbiorniki z tworzywa sztucznego na płynne nawozy naturalne,
 - d) dach nad zbiornikiem na gnojówkę;
 - 4) płyty obornikowe, zadaszenia płyty obornikowej;
 - 5) nieprzepuszczalna tkanina techniczna do przykrycia przyzmy obornika, składowisko z podłożem denitryfikacyjnym do przechowywania obornika;
 - 6) wozy asenizacyjne z aplikatorami gnojowicy;
 - 7) rozrzutniki obornika i maszyny do kompostowania;
 - 8) rozrzutniki obornika z systemem kontroli dawki;
 - 9) rozrzutniki obornika z adapterem pionowym lub tarczowym (uniwersalnym) wyposażone w deflektory kierunku rozrzutu;
 - 10) aeratory do produkcji kompostu z obornika i masy organicznej;

- 11) urządzenia i systemy wspomagające produkcję zwierzęcą, np.
 - a) system wentylacji nawiewno-wywiewnej sterowany automatycznie z zastosowaniem filtrów powietrza,
 - b) urządzenia do optymalizacji warunków mikroklimatycznych w budynkach inwentarskich,
 - c) system kontroli i sterowania parametrami mikroklimatu w budynkach inwentarskich;
- 12) systemy oczyszczania powietrza z budynków inwentarskich;
- 13) urządzenia klimatyzacyjne, pompy ciepła pozyskujące energię cieplną ze środowiska naturalnego (powietrze, grunt, wody podziemne) i przetwarzającą ją na potrzeby ogrzewania pomieszczeń i wody;
- 14) rozwiązania, które usuwają CO₂ z atmosfery lub zmniejszają jego emisję, np. wprowadzanie upraw sprzyjających pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę;
- 15) rozwiązania sprzyjające zmniejszeniu emisji metanu z chowu zwierząt gospodarskich oraz zmniejszeniu emisji ze spalania paliw kopalnych poprzez wykorzystanie surowców rolniczych, produktów ubocznych i odpadów z rolnictwa oraz przemysłu rolno-spożywczego do wytwarzania biogazu rolniczego, energii elektrycznej i ciepłej w biogazowniach rolniczych, np. budowa komór fermentacyjnych do produkcji biogazu z odpadów rolnych oraz z pozostałości takich jak obornik jak również innych źródeł odpadów i pozostałości, np. z sektora spożywczego i produkcji napojów, kanalizacji, ścieków i odpadów komunalnych.
- 16) systemy odzysku ciepła z urządzeń chłodniczych np. podczas schładzania mleka;
- 17) programy specjalistyczne wspomagające zarządzanie gospodarstwem;
- 18) zespoły komputerowe, sprzęt komputerowy i inny, np.:
 - a) drony do monitorowania stanu upraw,
 - b) programy wspomagające sporządzanie planów nawozowych,
 - c) urządzenie do oznaczania zaopatrzenia roślin w azot,
 - d) skanery właściwości gleby i urządzenia do pobierania próbek glebowych,
 - e) komputery pokładowe i oprzyrządowanie do sterowania precyzyjną dawką nawozów, nasion, środków ochrony roślin (do rozsiewaczy nawozów, rozrzutników obornika, wozów asenizacyjnych, siewników, opryskiwaczy),
 - f) rolnicze stacje meteo wraz z oprogramowaniem i czujnikami pomiarowymi;
- 19) urządzenia i systemy wspomagające pracę maszyn polowych;

- 20) wdrożenie narzędzi/praktyk zintegrowanej ochrony roślin oraz rozwiązań ograniczających stosowanie pestycydów i środków przeciwdrobnoustrojowych, np. poprzez:
 - a) stosowanie zrównoważonych praktyk rolniczych,
 - b) stosowanie zmianowania upraw i odchwaszczania mechanicznego,
 - c) optymalizowanie stosowania pestycydów chemicznych;
- 21) opryskiwacze polowe z belką PSP (pomocniczy strumień powietrza), w tym opryskiwacze rzędowe;
- 22) sadownicze opryskiwacze recyrkulacyjne z odzyskiwaniem cieczy użytkowej;
- 23) opryskiwacze sadownicze wielogardzielowe z kierowanym strumieniem powietrza;
- 24) opryskiwacze sensorowe do selektywnego opryskiwania upraw sadowniczych i polowych;
- 25) opryskiwacze sadownicze z asymetryczną regulacją wydajności strumienia powietrza zdalnie z miejsca operatora;
- 26) opryskiwacze z głowicami dwuczynnymi;
- 27) opryskiwacze rzędowe, pasowe i osłonowe stosowane w uprawach polowych, warzywniczych, szkółkarskich lub na plantacjach owoców miękkich;
- 28) rozsiewacze nawozów mineralnych spełniające europejską normę EN-13739;
- 29) rozsiewacze nawozów z automatycznym systemem kontroli i sterowania ilością wysiewanego nawozu;
- 30) rozsiewacze z automatyczną kontrolą oraz sterowaniem szerokością i symetrycznością rozsiewu nawozu;
- 31) dwutarczowe rozsiewacze nawozów z kontrolowanym promieniem rozrzutu;
- 32) urządzenia rozsiewu granicznego nawozów mineralnych;
- 33) rozsiewacze przystosowane do zmiennej aplikacji nawozów mineralnych z wykorzystaniem cyfrowych map pola i sygnału GPS;
- 34) siewniki punktowe/narzędzie uprawowe z nawożeniem wgłębnym;
- 35) rozsiewacze pneumatyczne;
- 36) narzędzia i maszyny do uprawy późniejszej oraz uproszczonej, płytkiej uprawy bezorkowej;
- 37) siewniki do poplonu i trawy;
- 38) mulczery polowe, rozdrabniacze;
- 39) pielniki i obsypniki, np.:

- a) pielniki do upraw międzyrzędowych, w tym z doglebowymi aplikatorami nawozów, mikroelementów lub biopreparatów,
- b) pielniki boczne do sadów,
- c) pielniki termiczno-płomieniowe (termopielniki),
- d) maszyny do elektrycznego odchwaszczania (pielenia) i desykacji upraw;
- 40) urządzenia do mechanicznego niszczenia szkodników w uprawach roślin;
- 41) urządzenia do mycia i czyszczenia opakowań, maszyny i urządzenia do zapewnienia czystości i bezpieczeństwa w gospodarstwie;
- 42) pługi i narzędzia do jednoczesnego doprawiania gleby podczas orki;
- 43) instalacje fotowoltaiczne zasilające urządzenia elektryczne i panele słoneczne w obiektach rolniczych;
- 44) małe wiatraki prądotwórcze;
- 45) mikrobiogazownie rolnicze;
- 46) brykietarki do wytwarzania brykietów. rozdrabniacze do biomasy;
- 47) kotły grzewcze na biomasę rolniczą na potrzeby prowadzonej działalności w gospodarstwie;
- 48) naziemne i podziemne zbiorniki magazynujące wodę opadową/roztopową;
- 49) urządzenia do pozbiorowej obróbki ziemniaków, warzyw korzeniowych, jabłek i sadzonek uprawianych w szkółkach;
- 50) energooszczędne zestawy oświetleniowe do budynków inwentarskich
- 51) sprzęt do mechanicznej pielęgnacji oraz likwidacji drzew i krzewów;
- 52) maszyny, urządzenia i aparaty filtracyjne;
- 53) pojazdy i maszyny rolnicze z napędem elektrycznym;
- 54) inwestycje dotyczące wytwarzania i wprowadzania do obrotu produktów ekologicznych;
- 55) inwestycje związane z poprawą dobrostanu zwierząt poprzez zapewnienie optymalnych warunków chowu, transportu i uboju zwierząt.

II. Przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów rolnych

1. Katalog dotyczy I.10.6.2 oraz I.10.7.2.
2. Wykaz przykładowych rodzajów inwestycji związanych z ochroną środowiska lub przeciwdziałaniem zmianom klimatu inwestycji realizujących cele środowiskowo-klimatyczne PS WPR oraz inwestycji realizujących cele Strategii „Od pola do stołu” w ramach inwestycji przetwórstwo:

- 1) obiekty gromadzenia odpadów stałych;
- 2) obiekty gromadzenia i zagospodarowania odpadów stałych oraz urządzenia do ich wtórnego wykorzystania;
- 3) zbiorniki na ścieki przemysłowe;
- 4) zbiornikowe systemy bioremediacji (neutralizacji) odpadów i ścieków;
- 5) oczyszczalnie i podczyszczalnie ścieków na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych w ramach rolniczego handlu detalicznego;
- 6) maszyny i urządzenia do przetwarzania odpadów i produktów ubocznych przetwórstwa rolno-spożywczego;
- 7) urządzenia i instalacje umożliwiające wtórne wykorzystywanie opakowań oraz ich recykling;
- 8) piece na biomasę na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych w ramach rolniczego handlu detalicznego;
- 9) instalacje paneli słonecznych, ogniw fotowoltaicznych; instalacje solarne, banki energii do produkcji energii na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych;
- 10) małe elektrownie wiatrowe do produkcji energii na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych;
- 11) biogazownie i inne instalacje do produkcji biogazu na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych;
- 12) wymiana pieca węglowego na piec gazowy na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych;
- 13) termomodernizacja budynków gospodarczych;
- 14) urządzenia i instalacje zmniejszające wykorzystanie plastiku;
- 15) systemy odzysku ciepła lub pompy ciepła;
- 16) systemy odzysku wody i ponownego wykorzystania w procesach produkcyjnych;
- 17) wymiana eternitowych pokryć dachowych budynków produkcyjnych i magazynowych;

- 18) zakup i instalacja nowych lub modernizacja już funkcjonujących systemów chłodniczych - na charakteryzujące się zmniejszonym lub neutralnym oddziaływaniem na środowisko, w tym opartych na układach inwerterowych;
- 19) magazyny i przechowalnie chłodnicze na potrzeby wytwarzanych lub wprowadzanych do obrotu produktów;
- 20) maszyny, urządzenia i instalacje wydłużające trwałość żywności w celu zapobiegania jej marnowaniu;
- 21) wdrożenie w przetwórstwie rolno-spożywczym innowacyjnych i zrównoważonych opakowań z wykorzystaniem materiałów przyjaznych dla środowiska nadających się do ponownego wykorzystania;
- 22) przetwarzanie produktów certyfikowanych w ramach systemu integrowanej produkcji roślin;
- 23) stosowanie zrównoważonych metod przetwarzania, znakowania, etykietowania, gospodarki obiegu zamkniętego;
- 24) przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów certyfikowanych w ramach systemu integrowanej produkcji roślin;
- 25) działania mające na celu ograniczanie strat i marnowania żywności;
- 26) wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów ekologicznych, uczestnictwo w systemach jakości żywności – z wyłączeniem produktów rolnych objętych systemem rolnictwa ekologicznego.